

Ruimte voor het meertalige kind op de groep

Als opleider PEB (Pedagogisch Educatieve Beeldcoaching) zie ik veel beelden uit de praktijk van de kinderopvang en het onderwijs. Daarin zijn meertalige kinderen rijk vertegenwoordigd. Vaak zie ik in beeld dezelfde patronen en gedragingen van kinderen die niet begrepen worden.

Wat daarbij vooral opvalt is hoe de kinderen op allerlei verschillende manieren proberen te communiceren. Omdat dat niet altijd wordt begrepen, zie ik dat veel meertalige kinderen alleen zijn. Ze weten niet goed wat er van hen verwacht wordt en zoeken vooral naar bevestiging. Het ziet er vaak eenzaam uit.

Meertaligheid een rijkdom

Kinderen zijn van nature communicatief en willen contact maken

en onderhouden. Dit wordt lastiger wanneer je een andere spreektaal gebruikt dan de mensen om je heen. Maar de drang tot mee willen doen, erbij willen horen en je sociaal te ontwikkelen is groot en maakt kinderen in mijn ogen creatief en inventief in het bedenken van communicatietechniekjes.

De strijd die dat menig professional oplevert is begrijpelijk, maar wanneer je werkelijk goed kijkt en via microanalyse inzoomt op wat er echt gebeurt, blijkt die strijd vaak helemaal niet nodig. Wanneer je ziet wat het kind probeert te vertellen en daarmee sa-

men aan de slag gaat, zul je merken wat dat oplevert. Je ontdekt de rijkdom van meertaligheid binnen je groep, zowel voor jezelf als voor de kinderen.

Igor wil meedoen

Igor is een peuter van 3 jaar en 9 maanden, afkomstig uit Polen. Op het moment van de beeldopname zat hij twee maanden op de peutergroep en kwam hij drie keer per week. Het was Sinterklaastijd en de kinderen waren druk bezig met Pietenmutsen en mijters. In beeld is te zien hoe Igor een meisje probeert duidelijk te maken dat hij ook een Pietenmuts wil. Hij wijst er voorzichtig naar, gaat even met zijn hand naar zijn hoofd en wijst nog eens voorzichtig naar de muts. Het meisje negeert hem en doet een stap naar achter. Dan stapt Igor dichterbij haar toe. Hij wil nog eens wijzen, maar het meisje zegt: 'Niet doen'. De teleurstelling en verbazing bij Igor worden zichtbaar. Vervolgens gaat hij naar een jongetje met een mijter op. Weer wijst hij naar de mijter, dan naar zijn eigen hoofd en nog eens naar de mijter. Dit jongetje reageert hetzelfde als het meisje. Igor gaat vlak voor het jongetje staan en wordt dan door een van de pedagogisch medewerkers teruggefloten.

Bij het terugkijken naar deze beelden met het team van Igors groep waren alle teamleden even met stomheid geslagen. Zo

hadden ze dit nog nooit gezien en nu begrepen ze waarom Igor bepaald gedrag liet zien. Ze begrepen ineens wat Igor wilde vertellen. Door zich volledig in te leven in zijn beleving konden ze direct benoemen wat hem en de andere kinderen zou helpen: Igor vooral vanuit veiligheid en vertrouwen naar het samenspel brengen om van daaruit gesproken taal in te zetten. Voortaan meer gaan benoemen wat Igor wil of ziet. Hiervoor was het eerst nodig dat ze zagen hoe Igor probeerde te communiceren en contact te maken. Doordat ze dit nu niet meer beschouwden als 'lastig gedrag', konden ze hem beter begrijpen. De teamleden zijn dit direct gaan toepassen en bij een volgende opname werd duidelijk hoeveel moois dit Igor en de andere kinderen had opgeleverd. Hij was niet meer het bijzondere jongetje dat je liever wilde mijden, maar een speelmaatje dat toevallig een andere taal spreekt. Doordat Igor zich almaar veiliger en vertrouwder voelde, ging zijn welbevinden omhoog en gebruikte hij steeds meer Nederlandse woordjes.

Veiligheid en welbevinden

Om veiligheid te creëren, is erkenning van de thuistaal noodzakelijk. Pas wanneer je als professional daarvan het belang inziet, kun je er werkelijk mee aan de slag. Hiervoor is het nodig dat je op de hoogte bent van de thuistaal en hoe het kind die gebruikt. Door ruimte te bieden aan de thuistaal op school en

“Om veiligheid te creëren, is erkenning van de thuistaal nodig”

in de opvang, kan het kind, wanneer hij nieuwe vaardigheden leert, terugvallen op de eerder verworven kennis in de moedertaal. Wanneer het op de opvang bijvoorbeeld over kleuren gaat en hij de kleuren al eerder in de thuistaal heeft geleerd, hoeft hij de kleuren niet opnieuw te leren maar alleen de Nederlandse woorden eraan te koppelen. Hiervoor is het dus nodig dat je weet waar het kind staat in zijn of haar ontwikkeling. Dit kun je samen met het kind gaan onderzoeken. Biedt iets aan en geef het kind de ruimte en tijd om ermee aan de slag te gaan. Kijk goed en benoem af en toe wat het kind doet. Er wordt vaak vanuit gegaan dat, wanneer kinderen meertalig zijn, ze dan minder begrijpen. Ze worden onder hun ontwikkelingsniveau aangesproken omdat ze de Nederlandse taal niet spreken. Als kinderen onder hun niveau worden aangesproken haken ze eerder af en de drang om te gaan praten verdwijnt dan ook. Een ander misverstand is dat er vaak gedacht wordt dat kinderen de Nederlandse taal niet beheersen, omdat ze niet praten. Maar als je vraagt: ‘Wil jij even mijn beker op tafel zetten?’, en dat kind doet het gewoon, dan kun je stellen dat het kind de Nederlandse taal beheerst. Het heeft alles te maken met welbevinden en je veilig voelen in de groep. Heel veel meertalige kinderen voelen zich niet veilig. Als je zoveel niet begrijpt en vaak niet wordt begrepen of serieus genomen, is het bijzonder lastig om je fijn te voelen. Andere kinderen gaan dit zelfs overnemen, die hebben snel door: hé, dat is een bijzonder kindje...

Chen oefent Nederlands

Pedagogisch medewerker Renate leest vier peuters voor uit het prentenboek *Welterusten... kleine beer*. ‘Wie is dit?’ vraagt Renate en ze wijst op een plaatje. ‘Papa Beer!’ roept Ilse enthousiast.

De Chinese Chen, die nog maar nauwelijks Nederlands spreekt, raakt het plaatje aan en herhaalt: ‘Papa Beer!’

‘Goed zo’, prijst Renate hem. Dan wijst ze op een lamp en vraagt: ‘Hoe heet dit?’

Chen kijkt haar vragend aan.

‘Een lamp’, roept Ilse weer.

Chen herhaalt: ‘Lamp.’

Renate bevestigt dit en zegt: ‘Ja, een lamp.’

Chen pakt haar been vast en spreekt haar enthousiast na, hetgeen zich zo’n zes keer herhaalt. Intussen hangt Yorick verveeld onderuit, telt Tara zachtjes alle lampen in de groep en begint Ilse te gapen. Renate merkt het niet. Pas toen zij de filmbeelden terugzag, realiseerde zij zich dat er drie kinderen afhaakten. Ze nam zich toen ook voor om beter in te spelen op de initiatieven van de anderen. Bijvoorbeeld door hen meer aan te kijken, te betrekken bij wat er gebeurt en vrijuit te laten helpen.

Op een bewuste en respectvolle manier omgaan met meertaligheid houdt dus in dat je voortdurend oog hebt voor alle kinderen. En dat je de verschillen tussen hen erkent. Dit kan tot gevolg hebben dat je niet iedereen precies hetzelfde benadert. Dat geeft ook niet. Zolang je voor iedereen aandacht hebt, accepteren kinderen die verschillen heus wel. Sterker nog: ze ontwikkelen inlevingsvermogen en leren diversiteit normaal te vinden en te waarderen.

Bouwen aan vertrouwen en veiligheid

Kinderen kunnen getraumatiseerd zijn door oorlogservaringen en zijn daardoor veel van hun vertrouwen en gevoel van veiligheid kwijt. Het kan ook, dat niet de kinderen maar hun ouders

Tips gevraagd

- ▶ Kijk goed en probeer te begrijpen wat het meertalige kind wil zeggen
- ▶ Kijk ook goed naar hoe andere kinderen reageren
- ▶ Bespreek met elkaar wat je bevindingen zijn en stem jullie aanpak daarop af
- ▶ Stel niet te veel vragen
- ▶ Bevestig en benoem wat je ziet
- ▶ Biedt hulp bij samenspel en ondertitel regelmatig
- ▶ Zorg voor een lijst met woorden of zinnen in de thuistaal van het kind
- ▶ Weet wat de thuistaal is en hoe het kind die gebruikt
- ▶ Vertrouw op de kinderen en maak daar gebruik van
- ▶ Kijk vooral naar wat het kind wel kan en zou willen
- ▶ Blijf nieuwsgierig
- ▶ Verschil mag er zijn en werkt ook verrijkend, overeenkomsten helpen bij het elkaar begrijpen
- ▶ Geniet van de rijkdom binnen je groep

getraumatiseerd zijn, wat altijd effect heeft op het gedrag en welbevinden van het kind.

Heel jonge kinderen (0-4 jaar) zijn voor hun emoties vooral gebaat bij rust en ruimte. Verwacht niet te veel in korte tijd maar wees altijd beschikbaar. Dit betekent dat je goed observeert en ontdekt waar het kind rustig van wordt en waar zijn/haar interesses zoal liggen. Vaak helpt het om samen met het kind alles geregeld rustig te bekijken. Hierbij benoem je wat je ziet telkens weer in korte zinnen. Zorg ook dat je voor het kind belangrijke woorden en zinnetjes voor handen hebt in de taal die het kind spreekt. Denk bijvoorbeeld aan: we gaan eten/drinken, we gaan buiten spelen, je bent verdrietig, mama komt straks weer terug e.d.

Belangrijk hierbij is dat je weet hoe je woorden in de betreffende taal moet uitspreken. Het herkennen van de woorden is voor het kind belangrijker dan de spelling. Je kunt hier samen met de ouder(s) aan werken: zij spreken het uit en jij schrijft het op. Dit geeft de ouder direct vertrouwen in het idee dat je voor hun kind een veilige omgeving wil creëren. Naast dit benoemen in de taal van het kind, benoem je het vervolgens ook in het Nederlands.

William vraagt bevestiging

William is een Engelstalige jongen van 6 jaar, pas net wonend in Nederland en sinds twee weken op de bso. Het advies was: zoveel mogelijk Nederlands praten en hem alles snel aanleren. In de beeldopname zien we William die samen met een andere jongen (Sem van 7 jaar) een spel speelt. Sem is het 'koppelmaatje van William' en hem is verteld dat hij William moet helpen met het Nederlands en indien nodig hem ook moet verbeteren. Ze doen een spel met een kip, genaamd: Stef stuntpiloot. William zegt: 'Chicken', en Sem zegt: 'Kip'.

Vervolgens herhaalt William: 'Kip', maar zegt daarna: 'Is nie kip is chicken'.

Er komt geen reactie van Sem, William herhaalt nog een paar keer: 'chicken', waarbij hij harde geluiden gaat maken en steeds onrustiger wordt. Sem kijkt om zich heen, vindt het spannend worden en wil niet verder meer spelen.

Bij het terugkijken, merkte de bso-medewerker direct dat deze manier van kinderen koppelen niet werkte en wat voor effect een en ander op gedrag kon hebben. Al vrij snel kon de medewerker benoemen wat er wel had geholpen, en dat je zo iets niet van een ander jong kind kon verwachten. Hoe mooi en fijn het zou zijn geweest wanneer William zou zijn bevestigd in zijn 'chicken'?

“De taalachterstand zit vaak alleen in het Nederlands praten”

‘Ja, dat klopt. Het is een ‘chicken’, dat is het woord in het Engels, en ‘kip’ is het Nederlandse woord.’ Wat zou dat niet allemaal kunnen opleveren?

Een nieuwe taal aanleren mag nooit spannend zijn

Wat vooral belangrijk blijft, is goed kijken naar het kind en je tempo daarop aanpassen. Jonge kinderen hebben altijd enige verwerkingstijd nodig, maar wanneer je de gesproken taal nog niet beheerst, vraagt het nog iets meer tijd.

Naast tijd geven is het ook nodig om kinderen waar mogelijk te bevestigen. Bijvoorbeeld, een peuter van bijna 4 wijst naar een fiets, en zegt een woord dat je niet goed verstaat. Ga dan niet doorvragen maar help direct door te zeggen: ‘Ja dat is een fiets, wil jij op de fiets?’

Je hoort vaak: dit kind heeft een taalontwikkelingsachterstand. Maar de vraag is dan wel: in welke taal? Iedereen weet dat een andere taal aanleren tijd kost. Bij jonge kinderen gaat dat leren juist wonderlijk snel. Veel kinderen gaan pas Nederlands praten wanneer ze zeker weten dat ze het goed zeggen, maar ze doen intussen alles wat je vraagt en begrijpen je volledig. De ‘achterstand’ zit dan vaak alleen in het Nederlands praten. Het hebben van vertrouwen in de kinderen en ze meer vrije kansen bieden om te gaan praten, helpt dan goed. Wanneer kinderen voelen dat ze worden ‘getest’, komt er spanning om de hoek kijken en zal het kind minder vrij reageren. Juist door geen vragen te stellen maar te benoemen of te bevestigen gaat het kind makkelijker mee in het ook zelf willen praten. Het is prima om hiervoor de tijd te nemen en erop te blijven vertrouwen dat het goed komt. Vanuit dit vertrouwen en jouw hulp en interesse in het meertalige kind creëer je een veilige omgeving. Wanneer

je kinderen daarin goed begeleidt, stromen ze makkelijker door in het onderwijs, en beginnen ze nauwelijks nog met een achterstand. ◀

Over de auteur

Ietje Corman werkt als opleider en supervisor PEB/ senior adviseur kindontwikkeling vanuit Edux. Edux is een divisie van Wij Zijn Jong, licentiehouder Pedagogisch Educatieve Beeldcoaching (PEB) in de kinderopvang en onderwijs. Ietje's drijfveer is een pedagogische visie uitdragen in de praktijk. PEB is daartoe een prachtig effectief middel. In het klein kijken naar kinderen, om daar grootse betekenissen aan te kunnen geven. Het blijft Ietje verwonderen wat kinderen ons allemaal laten zien en wat ze daarmee vertellen. Ietje wil hierin zoveel mogelijk professionals meenemen, kinderen werkelijk als inspiratiebron zien zodat ze beter worden ondersteund in wat ze nodig hebben. Pedagogische kwaliteit wordt daarmee zichtbaar verhoogd.

Meer informatie? www.edux.nl of kijk dit filmpje:

